

JONGEREN OVER PRIJSVERHOOGING TABAK

Gezondheidsfondsen voor Rookvrij
mei 2020

COLOFON

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
020-333 0670

Rapportnummer

2020/029

Datum

mei 2020

Opdrachtgever

Gezondheidsfondsen voor Rookvrij

Auteurs:

Roy van der Hoeve
Aryanne van 't Veld

OP WEG NAAR EEN

ROOKVRIJE GENERATIE

Jongeren positief tegenover prijsverhoging op tabak

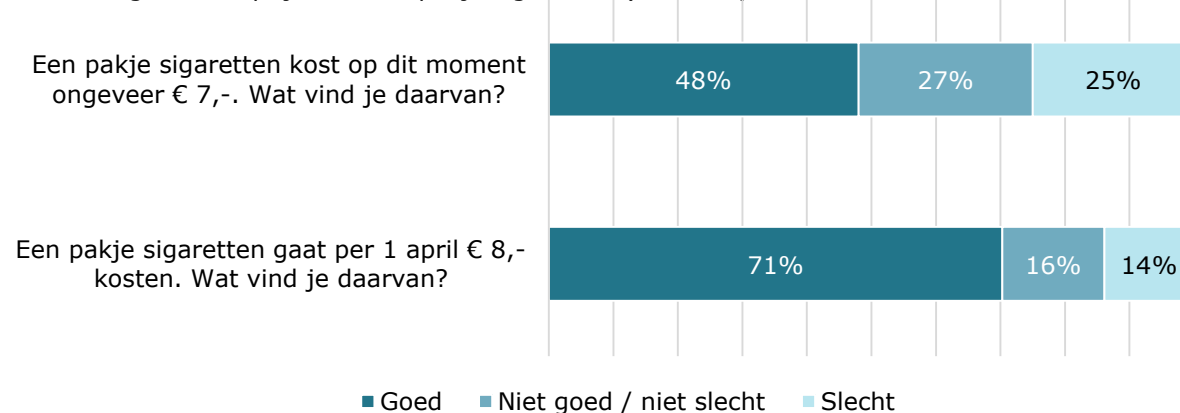
Op 1 april 2020 is er een accijnsverhoging op tabak ingevoerd en werd een pakje sigaretten 1 euro duurder. Voor deze ingevoerde accijnsverhoging heeft I&O Research een onderzoek uitgevoerd onder 1.000 jongeren in opdracht van Gezondheidsfondsen voor Rookvrij. Een ruime meerderheid van de jongeren (82%) tussen de 12 en 18 jaar vond de prijsstijging een goede manier om te voorkomen dat leeftijdgenoten beginnen met roken. Ook dacht driekwart dat deze verhoging jongeren stimuleert om te stoppen met roken. De eigen gezondheid is de belangrijkste reden om niet te beginnen met roken, maar ook laat het onderzoek zien dat roken onder de meeste jongeren geen positief imago heeft; een kleine meerderheid is zelfs voor een verbod op sigaretten in plaats van het duurder maken. Deze rapportage presenteert de belangrijkste resultaten van dit onderzoek.

Hogere prijs zorgt voor minder rokende jongeren

Vóór de accijnsverhoging vond bijna de helft van de jongeren € 7 een goede prijs voor een pakje sigaretten. Een groot deel van de jongeren die € 7 geen goede prijs vond, gaven aan dat zij de huidige prijs te laag vinden. Een groter aandeel van de jongeren (71%) vond het een goed idee als de prijs van een pakje sigaretten op 1 april 2020 naar € 8 zou gaan. Jongeren vonden de belangrijkste redenen om sigaretten duurder te maken het voorkomen dat jongeren beginnen met roken en het stimuleren te stoppen met roken, respectievelijk 82 en 71 procent van de jongeren noemde dit.

Figuur 2.1

Mening over de prijs van een pakje sigaretten (n=1.008)

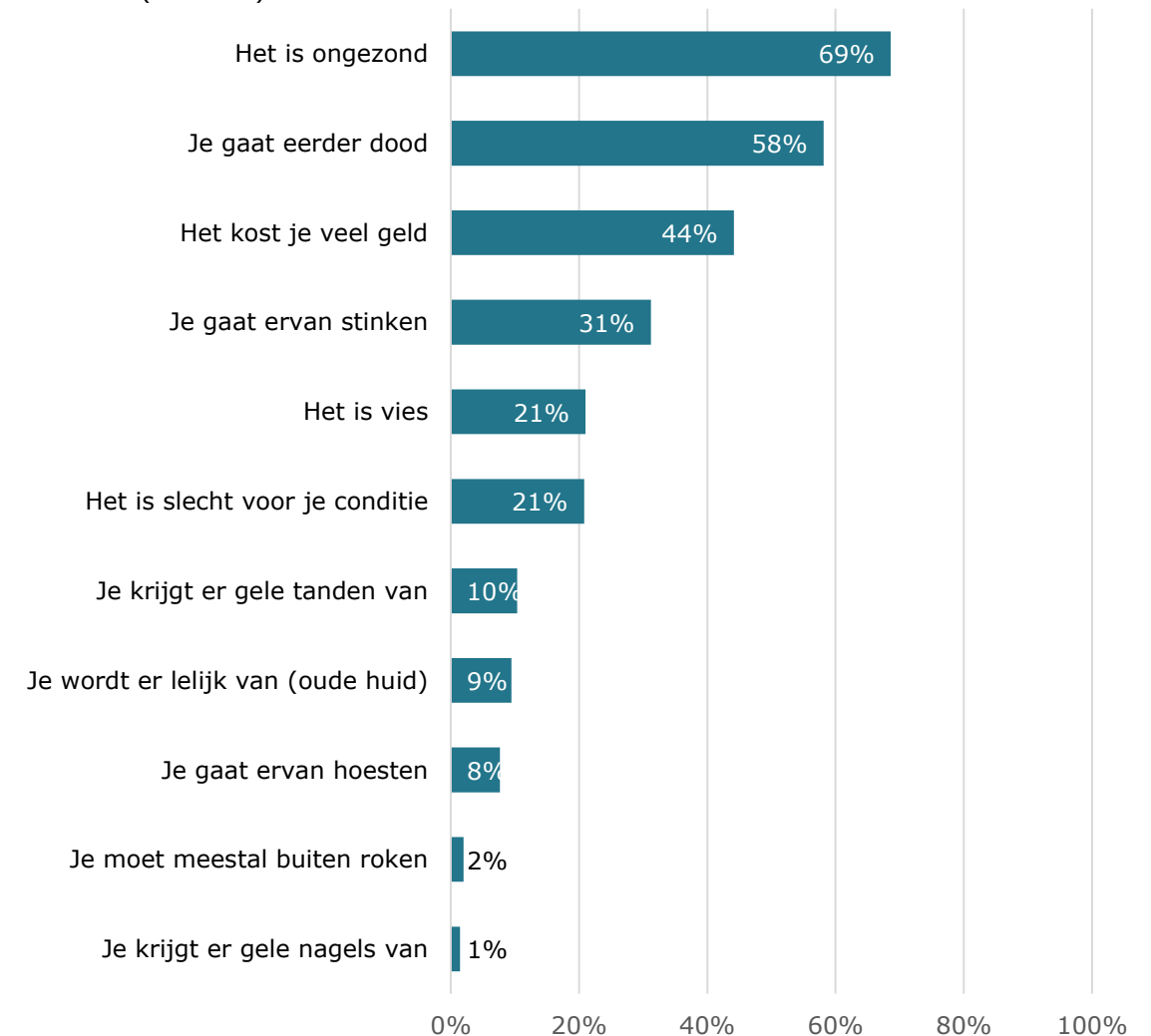

Gezondheid belangrijkste reden om niet te roken

Jongeren hebben aangegeven wat voor hen de belangrijkste redenen zijn om niet te (gaan) roken. Hieruit blijkt dat de meest voorkomende redenen zijn: "het is ongezond" en "je gaat eerder dood", op afstand gevolgd door de hoge kosten. Rokende jongeren noemen significant vaker andere lichamelijke effecten zoals "je gaat er van hoesten", maar ook dat je er gele tanden van krijgt.

Figuur 2.2

Wat vind jij de belangrijkste redenen om niet te (gaan) roken of stoppen met roken? Maximaal 3 aankruisen (n=1.008)

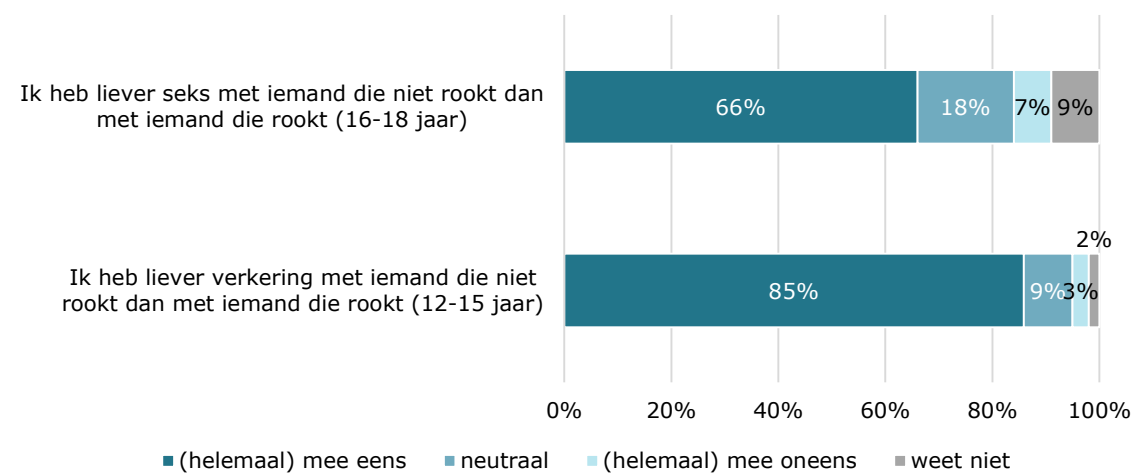
Jongeren positief tegenover prijsverhoging op tabak

Roken heeft geen stoer imago

Voor een groot deel van de jongeren heeft roken geen goed imago; een meerderheid van de heeft liever geen relatie (85 procent van de 12-15 jarigen) of seks (66 procent van de 16-18 jarigen) met iemand die rookt. Ook vinden de meesten het niet stoer: 80 procent vindt het niet stoer als jongens en meiden roken. Onder rokers is dit 41 procent en onder niet-rokers 88 procent.

Figuur 2.3

In hoeverre ben je het met onderstaande stellingen eens of oneens? (n=445 en n=563)

Figuur 2.4

Jongens en meisjes die roken zijn stoer % (helemaal) oneens (totaal, n=1.008; niet-rokers, n=773; rokers, n=149)

	Totaal	Niet-roker	Roker
Jongens die roken zijn stoer	81%	89%	49%
Meisjes die roken zijn stoer	85%	91%	56%
Jongens én meiden die roken zijn stoer	80%	88%	41%

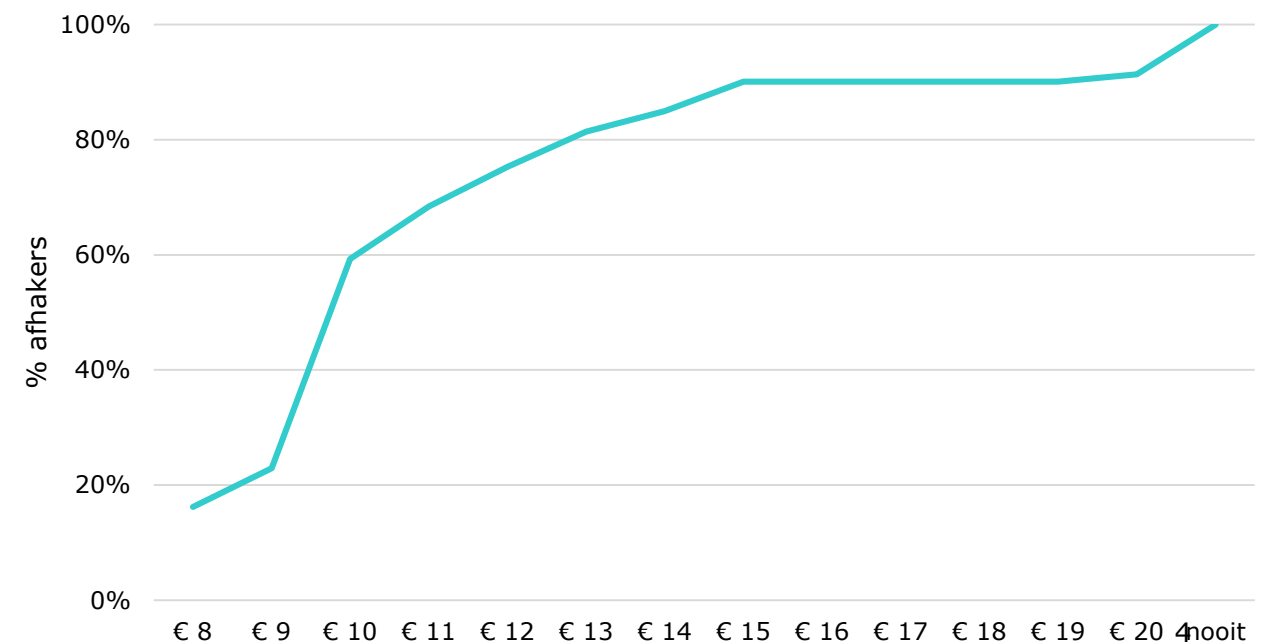
Rokers haken af bij € 10

Onderstaande figuur laat de prijs zien die rokende jongeren niet meer bereid zijn te betalen voor een pakje sigaretten. Meer dan de helft van de rokers (59%) haakt af als de prijs van een pakje sigaretten € 10 wordt. Dit neemt toe naar acht op de tien jongeren bij € 13 en 90 procent van de rokers haakt af bij € 15 per pakje sigaretten.

Een ruime meerderheid (84%) van de rokers gaf op basis van hun koopfrequentie en de (oude) prijs van afgerond € 7 voor een pakje sigaretten maximaal € 364 uit per jaar. Wanneer deze rokers hun rookgedrag na de accijnsverhoging niet hebben aangepast geven zij nu maximaal € 416 per jaar uit. Jongeren die elke dag een pakje sigaretten rookten, zouden per jaar € 2.555 besparen als zij zouden stoppen met roken, dit betrof 5 procent van de rokende jongeren. Deze jongeren geven na de accijnsverhoging gemiddeld € 2.920 per jaar uit als zij hun rookgedrag niet aanpassen. Als jongeren stoppen met roken, geven ze hun geld het liefst uit aan (merk)kleding (19%), uitgaan (17%) of een scooter (16%).

Figuur 2.5

Vanaf welke prijs per pakje sigaretten zou jij geen sigaretten meer kopen? Rokers die wel eens sigaretten/shag roken en deze zelf kopen (n=134)

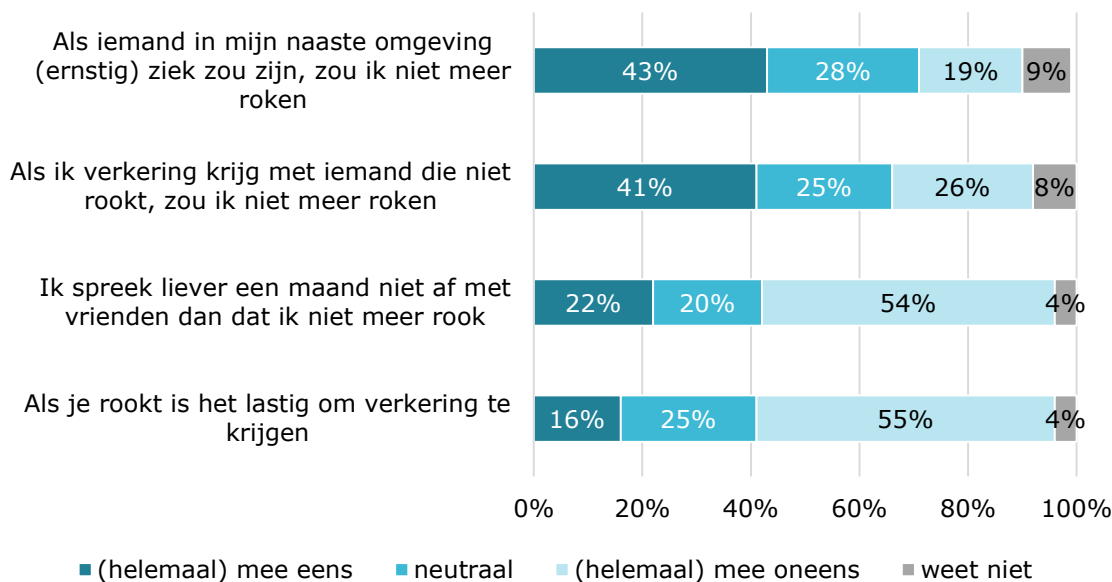
Jongeren positief tegenover prijsverhoging op tabak

Sociale relaties vs. roken

Over het algemeen vinden rokers sociale relaties belangrijker dan roken. Zo geeft 43 procent aan niet meer te roken als iemand in zijn naaste omgeving (ernstig) ziek zou zijn. Een vergelijkbaar deel (41 procent) zegt te stoppen met roken als hij of zij verkering krijgt met iemand die niet rookt. Ongeveer de helft van de rokers (54 procent) kiest liever voor een maand niet roken dan voor een maand niet met vrienden afspreken. Echter, een even groot deel (55 procent) geeft aan dat het niet lastig is om verkering te krijgen als je rookt.

Figuur 2.6

In hoeverre ben je het met onderstaande stellingen eens? (n=149, rokers)

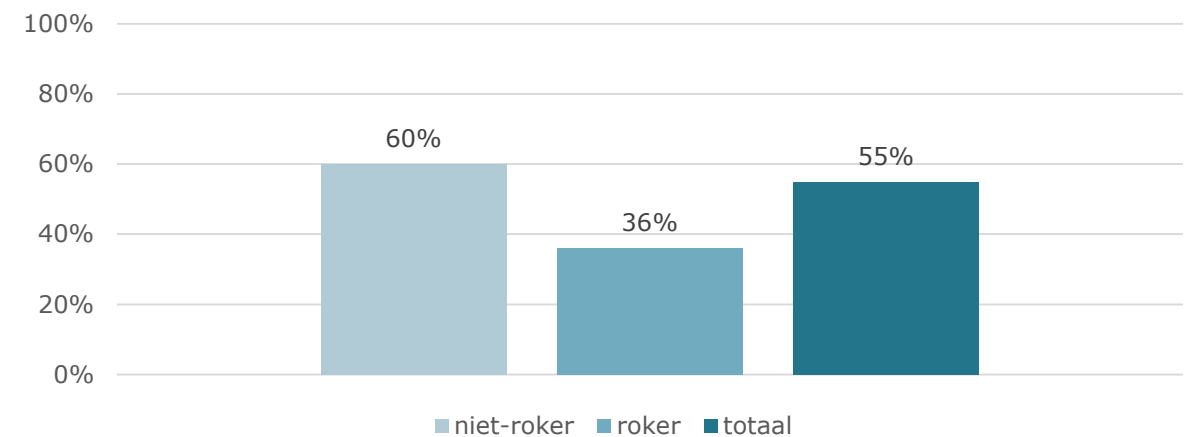

Helpt is voorstander van verbod op sigaretten

Iets meer dan de helft van de jongeren vindt dat sigaretten beter helemaal verboden kunnen worden in plaats van het duurder te maken. Rokers zijn hier - logischerwijs - minder vaak een voorstander van, maar nog steeds staat een derde hier positief tegenover. Meer jongeren tussen de 12 en 15 jaar zijn voorstander van een verbod op sigaretten dan 16-plussers; respectievelijk 60 procent en 49 procent van hen ziet dit zitten.

Figuur 2.7

Sigaretten kunnen beter helemaal worden verboden dan duurder gemaakt, % (helemaal) eens (alle jongeren, n=1.008; niet-rokers, n=773; rokers, n=149)

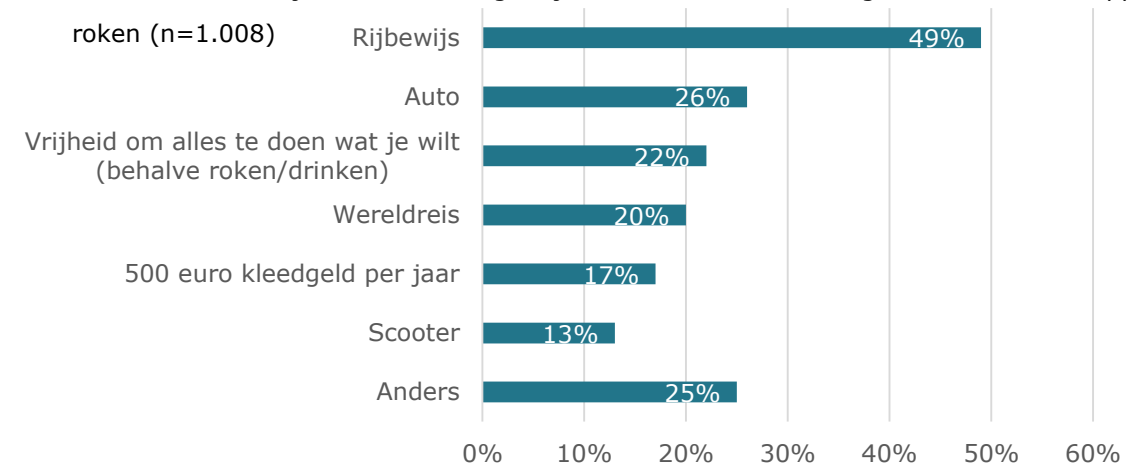

Rijbewijs het vaakst genoemd als beloning voor niet roken

Jongeren is gevraagd naar 1 tot maximaal 3 manieren, waarmee hun ouders hen kunnen overhalen om niet te gaan roken of te stoppen met roken (figuur 2.8). Ongeveer de helft noemt hier een rijbewijs, op afstand gevolgd door een auto of meer vrijheid. De meeste motivatoren worden door 16-plussers vaker genoemd dan door 12- tot 15-jarigen. Kanttekening hierbij is dat meerdere jongeren aangeven intrinsiek gemotiveerd te zijn om niet te beginnen en een 'beloning' in hun ogen niet noodzakelijk is. Dit is een groot aandeel in de groep die hier 'anders' aangeeft.

Figuur 2.8

Waarmee kunnen je ouders/verzorgers jou overhalen om niet te gaan roken of te stoppen met roken (n=1.008)

Onderzoeksverantwoording

Onderzoeksmethode

Voor dit onderzoek is een online vragenlijst uitgezet onder 1.008 jongeren in het panel van Dynata en het I&O Research panel. Het onderzoek werd uitgevoerd van woensdag 5 februari tot en met woensdag 12 februari 2020. Het grootste deel van de deelnemers (75%) is afkomstig uit het Dynata panel (n=750) en het overige deel vanuit het I&O Research panel (n=258). De meesten zijn benaderd via hun ouder(s)/verzorger(s), jongeren van 16 jaar en ouder (en jongeren uit het I&O Research panel) zijn rechtstreeks benaderd.

Doelgroep en respons

In dit onderzoek staat de doelgroep jongeren van 12 tot en met 18 jaar centraal (verdeeld over twee leeftijdsgroepen). In totaal vulden ruim 1.000 jongeren de vragenlijst in. De respons is gecontroleerd op invulgedrag en verdachte antwoordpatronen zijn verwijderd. De respons is voldoende om per leeftijdscategorie betrouwbare uitspraken te doen. De nauwkeurigheidsmarge in dit onderzoek bedraagt 3 procent. Met een nauwkeurigheidsmarge van 3 procent zal de werkelijkheid bij een uitkomst van 50 procent ergens tussen de 47 en 53 procent liggen.

De volledige respons staat in de tabel hieronder.

Tabel 1.1

Responsoverzicht onderzoek (ongewogen)

Doelgroep	Respons
12	133
13	137
14	125
15	168
16	172
17	164
18	110
Totaal respons	1.008

Weergave van de resultaten

De antwoordcategorieën 'weet niet/n.v.t.' zijn (tenzij anders aangegeven) buiten de analyse gehouden. Indien de percentages niet optellen tot 100 procent, is dit het gevolg van afrondingsverschillen. Bij de analyse is gekeken naar relevante verschillen tussen subgroepen als leeftijd(scategorie) van het kind, geslacht, opleiding die het kind volgt, rookgedrag van de jongeren en rookgedrag en opleidingsniveau van de ouders. De verschillen worden veelal alleen beschreven indien er sprake is van een significant verschil.

Rokers in deze rapportage zijn jongeren die in de afgelopen maand sigaretten/shag of zelf-gerolde sigaretten hebben gerookt.

Representativiteit

Op de data van de jongeren is een weging toegepast naar leeftijd en geslacht van de jongere en naar opleidingsniveau en rookgedrag van de ouders. Dit betekent dat de verhoudingen binnen deze kenmerken zijn teruggebracht naar de werkelijk bestaande verhouding. Onder- en bovengemiddelde groepen worden dus opgehoogd en verlaagd. Op deze manier zijn de resultaten representatief voor jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 18 jaar.